

KRONIKK & DEBATT

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert
mellomrom. Legg ved
portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan
bli korta ned. Legg ved
portrettfoto.

**Ingrid
Grønli Åm**
ingridga@klassekampen.no
Fung. kronikk- og
debattredaktør

**Hanna
Haug Røset**
hannar@klassekampen.no
Fung. redaksjonssekretær

Klassekampen honorerer normalt ikkje innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

DEBATT

Muslimar betaler 15 gonger mer i «religiøs skatt» enn resten av verden gir i humanitær hjelp.

Den usynlige bistanden

Kaja Borchgrevink og
Marta Bivand Erdal
KRONIKK

I disse dager begynner ramadan, den niende måneden i den islamske kalender, da troende muslimar fastar. Ramadan er også da de fleste muslimar betaler sin årlige zakat. Zakat er en obligatorisk almisser, en «religiøs skatt». Den tilsvarer 2,5 prosent av den formuen man har når ramadan begynner, over et minimumsnivå. Koranen gir også klare anvisningar for hvem som kan motta zakat: hovudsakelig er det fattige og andre trengende. Betydningen av ordet zakat er knyttet til renselse. Å dele sin rikdom med de fattige gir en form for religiøs renselse.

På verdensbasis anslås det at muslimar gir et sted mellom 1200 og 6000 milliarder kroner i almisser årlig. Til sammenlikning anslås «oljefondet» til 4000 milliarder kroner. Selv med det laveste anslaget tilsvarer dette 15 gonger så mye som det som gis i humanitær hjelp i verden hvert år, ifølgje tall fra FN.

Muslimars private religiøse almisser telles ikkje med i den offisielle bistandsstatistikken. Zakat er en religiøs plikt for muslimar, og mer frivillig religiøs veldedighet utover dette, *sadqa*, er også vanlig. Koranen oppfordrar til at *sadqa* gis i det skjulte, mens det er opp til den enkelte hvor åpenlyst zakat gis. Men hvis man gir for å demonstrere sin rikdom, forsvinner den religiøse belønningen. Diskresjonen rundt disse gavene bidrar til at det nærmest er umulig å få oversikt over omfanget av veldedighet blant muslimar. Mye, sannsynligvis det meste, blir gitt privat.

Mange fordeler selv sin zakat til de som trenger det i nabolaget eller blant fattige slektninger. Andre gir gjennom moskeen, til lokale veldedige organisasjonar, eller til store internasjonale islamske hjelpeorganisasjonar. Mange større aktører oppfordrar til å gi zakat gjennom dem, og

appellerer på nett og på tv. Det er antatt at frivillige almisser langt overskrider det som gis gjennom offisielle kanalar.

Obligatoriske og frivillige almisser i islam betraktes av mange som en tradisjon for omfordeling av ressurser i samfunnet. Islamske hjelpeorganisasjonar blir likevel ofte kritisert for ikkje å ta ordentlig tak i hindringene for fattigdomsreduksjon: De kritiseres for å være for mye orientert mot veldedighet og for lite mot utvikling, for «å gi folk fisk fremfor å lære dem å fiske». Vår erfaring er at bildet er mye mer sammensatt. Veldedighet i islam er alt fra suppekjøkken til

«Gir man for å demonstrere rikdom, forsvinner den religiøse belønningen»

barnehjem, skolar og sykehus, yrkesopplæring for kvinner og mikrokredittprogrammer (uten rente). De store islamske hjelpeorganisasjonar arbeider i dag med langsiktige strategiar for å redusere fattigdom, og er ikkje så ulike vestlige bistandsaktører. Muslimske filantroper jobber aktivt med å finne måtar å gjøre veldedighet i islam mer effektiv, samtidig som man tar vare på det unike i denne tradisjonen. Man ser nye former for organisering, også internasjonalt, med store NGO-er. Islamic Relief og

Muslim Aid er to eksemplar fra Storbritannia. Dette er organisasjonar som jobber på tvers av landegrensar og mottar støtte over det britiske bistandsbudsjettet.

Religiøse og ikkje-religiøse organisasjonar deler det humanitære rommet, likevel er samarbeid mellom islamske og vestlige hjelpeorganisasjonar fortsatt unntakstilfeller. Kristne organisasjonar, som Kirkens Nødhjelp og Caritas, mottar støtte over bistandsbudsjettar, mens dette fortsatt er mindre vanlig for islamske hjelpeorganisasjonar. Konflikten i Afghanistan, på Balkan og i Irak har bidratt til å sette islamske hjelpeorganisasjo-

ner i et dårlig lys, blant annet på grunn av mistanke om tilknytning til militante grupper og terrorisme.

Etter 11. september 2001 ble islamske hjelpeorganisasjonar anklaget for å være involvert i finansiering av militante grupper og terrorisme, og ble utsatt for økonomisk granskning og spering av kontoer. Forhåpentligvis har dette bidratt til å stoppe organisasjonar med uærlige hensikter. For mange seriøse islamske organisasjonar har dette

VELDEDIGHET: Kuwaitiske menn deler ut møbler på ramadans første dag. Giverglæden er aldri så stor som i disse 40 dagene når muslimar gir 2,5 prosent av inntekten sin til fattige og trengende.

FOTO: AFP/
NTB SCANPIX

imidlertid ført til en mistenkelig-gjøring av deres arbeid for å hjelpe fattige menneske. I muslimske samfunn er dette også de organisasjonane som har best mulighet og tilgang til å yte hjelp, og mange Islamske organisasjonar arbeider i dag ut ifra de samme prinsippene om profesjonalitet som andre bistandsaktører. Kritiske spørsmål kan selvfølgelig være betimelig, men de bør ikkje baseres på gamle fordommer.

Også norske muslimar gir zakat. Det gis privat, gjennom moskeer og via organisasjonar med og uten en eksplisitt religiøs tilknytning. For mange muslimar i Norge er det nærliggende å hjelpe dem som fortsatt bor i landet de selv, eller deres foreldre, har reist fra. Slik blir norske muslimars almisser en del av de globale pengeoverføringane fra migrantar til deres opprinnelsesland. Gitt at mange ønsker diskresjon rundt sine almisser, er det ikkje nødvendigvis slik at mottakerne av pengene vet at det er almisser. Slike bidrag hjelper fattige slektninger i dagliglivet og bidrar til at de kan sette bedre mat på bordet når fasten brytes hver kveld under ramadan. Men det kan også være pengar som bidrar til å dekke skolepengar eller helseutgifter. Det er ikkje uvanlig at religiøse almisser gis for å støtte bygging av skolar og sykehus i Pakistan, Tyrkia eller Sudan. Pengar samles inn i moskeen, i kvinnegrupper og sosiale sammenhenger, men også gjennom TV- og nettappellar.

Mange norske muslimar gir også pengar i forbindelse med naturkatastrofer, som etter jordskjelvet i Pakistan i 2005, eller i forbindelse med krigen i Syria. Som mange andre i Norge ønsker man å hjelpe dem som er i nød. Det er vanskelig å gi et overslag over hvor mange muslimar i Norge gir til veldedige formål hvert år, men vi vet at mange gir, på forskjellige måtar, både obligatoriske og frivillige almisser.

De gir til et felles formål: å hjelpe de fattige og dem i nød. Den «religiøse skatten» betales i tillegg til den vanlige skatten til den norske stat, og er øremerket dem som trenger det mest.

Kaja Borchgrevink
og Marta Bivand Erdal,
Institutt for fredsforskning (PRIO)
marta@prio.no